

apparet usque in Occidente : sic erit adventus Filii hominis. Statim post tribulationem dierum illorum sol obsecrabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cælo, et virtutes cælorum commovebuntur : et tunc parebit signum Filii hominis in cælo (Ibid., 3 seq.). Qui hæc cuncta narravit, diem ipsum et horam novit : quia tunc adventus illius ac dies iudicii erit, quando signum, quem præfatus est, in cælo paruerit. Sequitur :

Et tunc plangent omnes tribus et terræ, et videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa et majestate, et mittet angelos suos cum tuba et voce magna, et congregabuntur electos ejus a quatuor ventis, et a summis cælorum usque ad terminos eorum (Ibid., 30). Qui suos angelos dirigit, et electos suos a summis cælorum usque ad terminos eorum colligit : diem vero ipsum, in quo hæc acturus est, fideliter novit. Et qui se cum virtute multa et majestate prædixit venire, diem ipsum in quo venturus est non poterit ignorare. Aut quomodo diem ipsum non noverit, qui Patri scire illum prædixit, et se unum cum Patre declarare maluit? Ego, inquit, et Pater unum sumus (Joan. x, 30). Et iterum : Qui me videt, videt et Patrem meum. Et : Ego in Patre, et Pater in me est (Joan. xiv, 9, 10). Dum hæc cuncta igitur intulit, unumque se in Divinitatis natura cum Patre esse prædixit ; diem utique novit, sed dicere apostolis noluit secundum quod illis post resurrectionem suam interrogantibus dixit : Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater po-

A suit in sua potestate (Act. i, 7). Quando dicit : Non est vestrum, scire ostendit quod ipse sciat ; sed non expediat nosse apostolis, ut semper incerti de adventu Judicis sic quotidie vivant, quasi die alia sint iudicandi.

Quod si in tuæ obstinationis sententiã ; ut diem illum Dominus nesciat, perseveras ; ergo secundum tuam oppositionem nec ipse Dominus sciebat ubi Adam se inter ligna paradisi absconderat, quando ei dicebat : Adam, Adam ; ubi es (Gen. iii, 9)? Et ad Cain dixit : Ubi est Abel frater tuus (Gen. iv, 9)? Et Abraham ait : Ubi est Sara uxor tua (Gen. xviii, 9)? Qui hæc vero cuncta quasi ignorans narravit, ipse utique, ut in Evangelio scriptum est, Lazarum quem resuscitare veniens sciscitavit dicens : Ubi posuisti eum (Joan. xi, 34)? Et qui mortem longe positus discipulis jam manifestaverat, hic locum tumultu, ut nesciens, inquirebat. Sed ut tua est assertio, ergo nec Dominus iterum sciebat, quia Abraham Dominum timebat, sed postquam in sacrificio filium obtulit, tunc eum se timere utique prospexit, et ideo illi dixit : Non immittas manum tuam in puero, nec facias illi quidquam : nunc cognovi quod times Dominum, et non peperisti filio tuo unigenito propter ræ (Gen. xxii, 12). Hæc vero cuncta advertite, et qualiter intelligenda sunt ne erubescas sciscitare : quia ille vere omnia novit qui hæc (quasi nesciens) diversa mundi prædixit, et ipse cuncta visibilia atque invisibilia condidit atque creavit.

* Superesse videtur quem.

ANNO DOMINI DCCCLXI.

S. PRUDENTIUS

TRECENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN S. PRUDENTIUM.

(Apud Antonium, Biblioth. vet. Hisp.)

Alphonsi Magni regis tempore, et sub Carolo Crasso Gallis imperante, PRUDENTIUS, Hispanus natalibus, Trecensem in ea gente, ut Hispani, alias alii, Ecclesiam obtinuit. GALINDONEM, seu GALINDUM, cognomento PRUDENTIUM, vocant eum Annales Bertiniani (a) ad annum 861, ut inde magis confirmetur natione Hispanum fuisse : quod in iisdem legitur Annalibus, auctoris fere æqualis, qui ad annum usque 882 res in Francia gestas persecutus est. Hispaniense quippe hanc fuisse appellationem, Galindus Aragoniæ comes II, Azenarii filius, e monumentis hujusce regni antiquis assatim notus (b), dubitare nos haud sinit. Quid vero impedit ex eadem progenie cum Galindo nostro Prudentio fuisse? nam et vixisse pares ; obitus Galindi comitis post annum sæcularem octingentesimum, ut fama est, contingens, evincit manifeste. Galindo item Eneconis apud Eulogium martyrem in epist. ad Wiliesindum Pampilonensem episcopum istius regionis homo fuit : ad quem, Eulogium scriptis scholus Ambrosius Morales in tabularii Compostellanæ Ecclesiæ tribus vetustis-

C simis diplomatibus affixum Galindonis nomen sese vidisse ait.

De patria incertus auctor Rerum Frodoberiti abbatibus, quem Barthius Advers. lib. xviii, cap. 11, laudat : Erat, inquit, per idem tempus præfate sedis antistes Prudentius nomine, natione Hispanus, pontificalis vitæ institutione clarissimus, in divinis rebus undecunque non mediocriter eruditus. Imo et ipse Prudentius in carmine quodam ad codicem Evangeliorum prævio Hispania genitum se, ac Celtas deductum, ibique alium ait. Aprime se litterarum virum anonymus idem Bertinianus auctor appellat. Multus quoque est Lupus Ferrariensis in eo laudando. Inter recentiores Barthius sui sæculi litteratorum facile principem vocat lib. xlv Adv., cap. 19, ubi et subjungit : Eruditissimum eum episcopum fuisse clamant cœtanei omnes, et imitatio optimorum auctorum eo ævo admodum rara. Et lib. xviii, cap. 11 : Cordatum et scientem antiquitatis vocat.

D Interfuisse legitur pluribus Galliarum synodis episcopus, Parisiensi anno 846 ; Turonensi iv (alias Pa-

(a) Hoc est, habitus ex Bertiniani monasterii codice, tomo III Hist. Francorum, pag. 212.

(b) Vide Blancam in Aragon. Rerum commentariis, tomo III Hisp. Illust., pag. 596. Suritam in Indicibus

Aragon., eodem tomo, pag. 6, et lib. i Hist. Aragon., vulgaris, cap. 4. Joann. Briz, lib. i Hist. de S. Juan de la Peña, cap. 46, in fine.

Troyes.

risiensi ex observatione Philippi Labbei (a) anno 849; Suessionensi n. 855. Ad eum directam S. Leonis papæ IV epistolam habemus in Conciliorum editionibus (b); meminitque Baronius non uno loco (c). Alia autem, quæ ad Nominioium priorem, uti vocant, comitem scilicet Britannicæ gentis, a pluribus episcopis, e quorum numero Prudentius Tricassinorum est episcopus, directæ, quæ inter alias Servati Lupi edita demum a Baluzio fuit: ipsa est synodalis concilii Turonensis sive Parisiensis, cujus antea mentionem fecimus. Sed et ejusdem Lupi ad Prudentium aliam (d) iidem habemus: ex qua destinatum a Carolo utrumque novimus visitandis ac reformandis regni sui cœnobiis: quæ quidem summæ amborum dignitatis et apud regem existimationis præcipua quædam nota est. Scribit et idem Prudentius cum Senonensis provinciæ aliis præsulibus epistolam 99 inter Lupi jam dictas, ad clerum et monachos. Ecclesiæ Parisiorum, de Æneæ episcopi electione ab iis facta. Habite inter nostrum atque Remensem antistitem Hincmarum hujus ævi celeberrimum consuetudinis memoria exstat in Flodoardi Remensis Historiæ lib. III, cap. 21.

De scriptis vero ejus calumniose et inique censuit jam laudatus auctor Annalium Bertinianorum. Galindo, cognomento Prudentius, inquit, Tricassinæ civitatis episcopus, natione Hispanus, apprime litteris eruditus, qui ante aliquot annos Gotescalcho Prædestinatiano resistit: post felle commotus contra quosdam episcopos secum hæretico resistentes, ipsius hæresis defensor acerrimus, indeque non modica inter se diversa et fidei adversa scriptitans, moritur. Sicque, licet diutino labore fatigaretur, ut vivendi ita et scribendi fidem fecit (e). Pensanda hæc sunt quæ de doctrina et scriptis præsumit: quæ quidem, uti diximus, calumniose et inique dicta contra Prudentium, Gilbertus Maguinus (f) infra laudandus, et veritas ipsa jam explananda satis convincent.

Gotescalchus certe, monachus monasterii Orbei diocesis Suessionensis, hoc tempore quosdam doctrinæ de prædestinatione Dei redemptioneque Christi articulos in medium proposuit, multosque sectatores habuit, usque dum in Moguntino concilio, cui Rabanus præfuit ejus urbis antistes, auditus fuit atque damnatus (g). Idem a Gallicæ Belgicæ episcopis in conventu apud Carisiacum anno 849 denuo in judicium vocatus, iterumque condemnatus, ad Hincmarum tunc Remensem archiepiscopum fuit remissus, ut in custodia detineretur, ut ex epistola Hincmari ejusdem constat ad Nicolaum papam I, quæ apud eundem Flodoardum legitur (h). Suscitasse hic dicitur ab Hincmaro Gotescalchus Prædestinatianorum antiquam hæresin, in Africa olim Galliaque damnatam, hoc est Pelagianæ membrum, de qua idem multis agit Hincmarus, de Prædestinatione Dei et libero Arbitrio ad Carolum Calvum scribens. Cujus Prædestinatianorum sectæ, quam Gotescalchus propugnare credebatur, Hincmaro isthæc erant præcipua capita: 1° Deum prædestinasse quosdam ad vitam, pariterque alios ad mortem æternam. 2° Deum non velle omnes homines salvos fieri, sed eos tantum quos ad vitam prædestinavit. 3° Christum non fuisse mortuum pro omnibus, sed pro his duntaxat qui salvantur.

(a) Tomo VIII Concil., edit. Paris. ann. 1671, col. 58 et 61.

(b) Ibid., col. 30.

(c) Tom. X, ad ann. 847, num. 23, et n. 19.

(d) Epist. 63.

(e) Annalium Bertinianorum partem quæ ad res Hispaniæ præcipue historicas pertinet, vulgavit cl. Florezius, tom. X, a pag. 570; e Duchesnio tom. III Hist. Franc. Script. Elegiam integram de Prudentii patria et scriptis Barthius Advers. xviii, c. 11, col. 911, 912.

(f) Vindiciarum dissertatione historica, seu Vindi-

A Tria hæc unius commatis sunt et ordiuis; sed et quartum addidit, quod Deitas triplex sit.

Adversus has hæreses Hincmarus prædictus calammum strinxit duabus editis lucubrationibus, quarum prioris pro defensione capitulorum Carisiacensis synodi adversus Gotescalchum, quæ Lugdunenses scriptis suis impugnaverant, nuncupatorium epistolam servavit Flodoardus, lib. III, c. 15. Altera lucubratio integra exstat inter hujus Hincmari opera, cujus etiam Flodoardus capite proxime sequenti recordatur. In his Prudentium nostrum carpit eo quod Gotescalchanis de prædestinatione capitibus consentanea senserit in quadam epistola ad Wenilonem Senonensem, atque hujus provinciæ episcopos, de ordinando Æneæ Parisiorum episcopo: quam epistolam in præfatione hujus sui De prædestinatione Dei commentarii Hincmarus protulit, passimque toto opere traduxit.

B Sed vere catholicæ sunt Prudentii sententiæ indignæque Hincmari censura. Dicit enim: 1° Quosdam a Deo fuisse gratuito prædestinatos ad vitam, quosdam imperscrutabili justitia prædestinatos ad pœnam. Sed statim id explicat: Ut id videlicet, sive in salvandis, sive in damnandis, prædestinaverit: quod se præscierat esse judicando facturum, dicente Propheta: Qui fecit quæ futura sunt. Consule Suarezium lib. I de Prædestin., cap. 5; Macedum, in doctrinæ S. Thomæ et Scoti collat. 11, dissert. 3, sect. 1. — 2° Sanguinem Christi pro omnibus fusum credentibus; non vero pro his qui nunquam crediderunt, nec hodie credunt, nec unquam credituri sunt. Vide Lupum Ferrariensem, in Collectan., quæst. 3, De sanguine Christi, editum a Maguino cum aliis de Prædestinatione auctoribus: qui Maguinus videndus etiam in Dissertatione histor., cap. 29. — 3° Deum omnipotentem omnes quoscuque vult salvare; nec aliquem posse salvari, nisi quem ipse salvaverit; et qui non salvantur, non esse Dei voluntatis ut salventur. De voluntate antecedenti et subsequenti S. Thomas ad 1^{am} Sent., dist. 46, quæst. 1, art. 1, et in 1^a parte, quæst. 19, art. 6 ad 1; Scotus, 1^a parte in 1, dist. 46, quæst. unic., § ad primum; Macedus ubi proxime, collat. 12, dissert. 2, sect. 1. Quæ omnia rectum sensum et catholicum habent (i).

C Plane inter Galliarum episcopos, atque alios doctrina eximios theologos, magnis undique animis decertata hoc nono fuit sæculo de Prædestinatione Dei disquisitio ista Gotescalchi, atque ejus causæ et confessionium occasione, commisitque parti eorum partem, provincias provinciis, viros viris. Hinc Rabanus Moguntinus, Hincmarus Remensis, Pardulus Laudunensis antistes, excitatusque a duobus ultimis ad dicendam de scripto sententiam, tum Amalarius quidem, tum Joannes Scotus, cognomento Eri-gena, Caroli regis gratia florens, stetero. Illinc Prudentius noster, Tricassinus episcopus, Lupus Servatus, Moguntinus presbyter, alter Lupus Ferrariensis abbas (duo enim sunt, non unus (j) quod Baluzio credidit), Ratramnus Corbeiensis monachus, S. Amolo, et S. Remigius ejus successor, Lugdunenses archiepiscopi, Florus magister cum Lugdunensi tota Ecclesia, quorum sententiam concilium Valentianum

ciarum de Prædestinatione, c. 44.

(g) Exstat Rabani de hoc epistola ad Hincmarum, de Prædestinatione, c. 2.

(h) Lib. III, cap. 13, Hist. Remensis, et apud Bar-on., tom. X, ad annum 848, n. 5 et seq.

(i) De tribus his Prudentii capitulis eorumque orthodoxy vide Cellierium, tom. XIX, pag. 28, a n. 2. atque item de ejusdem doctrina, eloquentia et sanctitate.

(j) Maguinus in dissert. hist. de qua infra cap. 10, et Vindiciarum parte altera, pag. 10.

ni, anno 855 (a), et Lingonense paulo post celebratum (b), confirmavere.

At hujus controversiæ omnes quotquot sunt scriptores, et utriusque partis propugnatores, si Hincmarum demas (qui ex operibus ejus a Jacobo Sirmondo jam editis innoverat) cum *Veterum auctorum qui sæculo nono de prædestinatione scriperunt* titulo Gilbertus Maguinus Galliarum Regi a consiliis, et in suprema monetarum curia præses, duobus voluminibus anno 1650 a se collectos in publicum dedit: quorum posterius ita inscriptum voluit: *Vindicias prædestinationis et gratiæ, continentes historicam et chronicam synopsis, cum gemina dissertatione, et pacifica operis coronide*. Nempe doluerat eum, et alios Gallia doctos viros, Jacobum Sirmondum Hincmari partibus addictum, in quo recentiorum societatis suæ *De gratia et auxiliis ejus, seu De prædestinatione doctrinam adjuvare sibi visus fuit, Prædestinationum, sive Prædestinatorum hæresis, et libri S. Augustino temere ascripti refutationem*, tanquam ab auctore qui ante annos 1200 vixisset editam, anno 1643 publici fecisse usus; et post biennium Hincmari *de Prædestinatione* opus; anno autem 1647 *Historiam Prædestinationam* et alia inde similia adjunxisse.

Meram enim fabulam esse hanc Prædestinatorum hæresin, ac Semi-Pelagianorum inventum, integris lucubrationibus contenderunt Sirmondo respondentes cum Avvræus, Theologiae doctor Sorbonicus, Gallice conscripta *Censura Prædestinati* Sirmondiani, quæ in Latinum postea fuit translata, annoque 1645 edita cum *Prædestinato* ipso; tum nuper laudatus Maguinus in *Gotescalchanæ controversiæ historica et chronica*, cujus meminimus *Dissertatione*, in qua prolixè doctèque Gotescalchum ab omni hæresis nota liberum contendit (c), Prædestinationam hæresin Hincmari fuisse commentum asserit (d), Hincmarum accusat obstinationis, calumniarum, crudelitatis (e), Prudentioque sanctitatem, nec minus catholicæ doctrinæ præconium, in his quæ hac in causa elucubravit, multis consignat (f).

Scripta vero hæc Prudentii, absque illo esset jam laudato Maguino, in tenebris adhuc latuissent: adeo ut neque summa Gerardi, Joannis Vossii industria in colligendis hujus controversiæ Gotescalchanæ uti Pelagianæ historiæ appendicis momentis et monumentis omnibus adepta sit navatæ a Prudentio alicujus in re operæ notitiam (g), nullus ex scriptorum ecclesiasticorum celebratoribus tam antiquis quam recentibus hujus viri recordatus sit; neque (ut de Magdeburgensibus Centuriatoribus, apud quos de nostro alium silentium, nunc taceam) inter sæculi noni (cui, atque decimo, illustrandis, peculiarem commentarium panxit Bœclerus) aliquem inter ejus ævi literis aut fama illustres viros Prudentio locum dederit. Imo Nicolaus Faber, sive Andreas Duvallius, Trecentem episcopum cum Floro magistro confundit (h).

Plane, ut hujus doctrinæ meritum ab Annalium Bertinianorum et quorumcunque aliorum similiter de re obscura diuque per Gallias decertata, pro ingenio aut partium amore scribentium imputatione et impressione longe habeamus: abunde erit sanctitatis Prudentii episcopi communis famæ testes ad-

vocare Democharem, Camuzatum, Ferrarium, Bollandum, Saussaium, Trecentemque ipsam ejus quondam ecclesiam, quæ in catalogis suorum præsulium *sanctum* vocat, et uti mirabilium operum a Deo impetratorem cultu atque officio prosequitur (i). Adjungimus Hincmarum ipsum adversarium, qui vel mortuum Prudentium, antequam is posteriorem *de Prædestinatione* commentarium qui superet scribere aggressus esset, etiam cum doctrinæ ejus derogare intendit, *dominum Prudentium* cum elogio honoris sæpius vocat. Sed Bertinianus Anonymus, Hincmari metropolitæ sui velicatus partibus, non cum hoc tantum Prudentio, sed et cum Rothado Suessionensi episcopo, atque cum ipso Nicolao I, sanctissimo pontifice, quos omnes Hincmarus sibi adversantes habuit, indignissime atque iniquissime agit (j). Nec verum est Prudentium Gotescalcho obstitisse unquam, diversave aut Fidei contraria scripsisse, quod aiunt calumniosi Annales prædicti. Quod satis, ne actum a Maguino agnans.

Scripsit ergo Prudentius de hoc argumento ea quæ subjicimus.

I. *Opusculum ad Hincmarum Rhemensem et Pardulum Laudunensem*, scriptum anno 849, quod sua manu Jacobus Sirmondus descripsit ex ms. codice S. Arnulphi Metensis; nec tamen edidit, contentis data Maguino supradicto facultate exscribendæ ex isto ejus apographo præfationis quam ipse publicavit (k). Incipit: *Dominus prædicabilibus*. Meminit hujus opusculi Rabanus ad Hincmarum epistola (l), et Prudentius ipse auctor in opere statim laudando, Hincmarusque *de Prædestinatione*, cap. 34. Agit de hoc Maguinus *Vindiciarum* parte 1, cap. 13. Cæterum excitato, Hincmari impulsu, ad scribendum contra Gotescalchum Joanne Scotto, seu Erigena, cujus *de divina Prædestinatione* librum Maguinus idem primus in lucem protulit: idem noster Prudentius reposuit (m).

II. *De prædestinatione contra Joannem Scotum, cognomento Erigenam; seu librum Joannis Scoti correctum a Prudentio sive a ceteris Patribus, videlicet a Gregorio, Hieronymo, Fulgentio atque Augustino* (ita concepta est epigraphe), *ad Guentlonem seu Venilonem, archiepiscopum Senonensem*. Incipit: *Blasphemias tuas, Joannes*, etc. Quæ duo Joannis et Prudentii scripta ex antiquissimo et integerrimo bibliothecæ Corbeiensis ms. codice Maguinus publicavit, desideratum a Barthio, ut videre est lib. 18 *Adversar.*, cap. 14. Scripsit opus suum Prudentius anno 852, de quo Maguinus *Vindiciarum* part. 1. cap. 19 (n).

III. *Tractoriam* epistolam, quam per vicarium suum Arnaldum misit ad Senonensem synodum pro ordinatione Æneæ Parisiensis episcopi. Incipit: *Quantum ad meritum peccatorum*. Ordinandus nempe a Patribus fuit episcopus Parisiensis Æneas, quem debere priusquam ordinaretur profiteri, et subscribere quatuor propositionibus contendit et obtinuisse creditur Prudentius: quarum contrarias Hincmarus in palatio Carisiaco a rege Carolo et quibusdam episcopis subscribi curaverat; meminit Hincmarus ipse *de Prædestinatione* cap. 5. Deque ejus historia consulere eundem Maguinum cap. 34 præteritum erit operæ, qui hanc *Tractoriam* edidit *Vindiciarum* parte al-

(a) Idem dissertat., cap. 36.

(b) Idem, c. 40.

(c) Per totam dissertationem priorem.

(d) In *Confutat. hist. Prædest.* Sirmondi, quæ est *Vindiciarum* dissertatio altera.

(e) Primæ dissertationis cap. 46 et seqq.

(f) Cap. 44.

(g) Ut apparet ex *Hist. ejus Pelagianæ* lib. vii, part. iv.

(h) In *Notis ad lib. Eccles. Lugdun. De tribus epistolis Vindiciarum* Maguini, part. ii, pag. 170.

(i) Vide D. Maguinum, cap. 44.

(j) Ad ann. 858, 861, 865, 867.

(k) Parte II *Vindiciarum*, pag. 6, et parte I, pag. 107.

(l) *Veterum auctorum*, etc. tomo I, p. 5.

(m) Exstare in Escorialensi bibliotheca, lit. r, pluit. II, n. 7, sub Anonymi titulo, indicat specimen characteris ex eo codice desumptum in quo legitur: *De Prædestinatione*. LVI. *Gemina est prædestinatio sive electorum ad requiem, sive reproborum ad mortem. Utraque*, etc. In hoc verbo desinit.

(n) Exstat in Bibliotheca regis Galliarum, part. III, tom. III, pag. 281, n. 2445, in codice sæculi x.

tera (a). De *tractoriae* epistolae vocabulo videsis, post Franciscum Ferrarium, Philippum Priorium de *Litteris canonicis* dissertatione, cum appendice de *Tractoriis* et *synodicis*, ubi de hac Prudentii loquitur (b).

Omnia dogmata haec confirmasse Nicolaum papam in *Annalibus Bertinianis* legimus, auctoris licet Hinemaro addictissimi, nec minus Nicolao et Prudentio infensi, ad annum 859. Necnon et ipse confirmat Prudentius in *Annalibus*. Nam ad alia opera non dogmatica ut jam transeamus, scripsit etiam noster.

IV. *Annales*, seu *Annale regum Francie*, teste Hinemaro in epistola 24, ad Egilonem Senonensem episcopum. Qui etiam dominus Prudentius (ait), in *Annali gestorum nostrorum regum, quae composuit ad confirmandam suam sententiam, gestis anni Domini Incarnationis 859, indidit dicens: Nicolaus papa pontifex Romanus de Gratia Dei et libero Arbitrio, de veritate geminae Praedestinationis, et de Sanguine Christi, ut pro creditibus omnibus susus sit, feliciter confirmat et catholice decernit. Quod per alium (Hinemarus inquit) non audivimus, nec alibi legimus. Et mox: Ipsum autem Annale quod dico rex habet, et ipse est liber quem coram vobis in ecclesia ubi vos nobis commendavit, coram vobis ab illo mihi praestitum ei reddidi. Perit opus tamen aut latet adhuc.*

V. *Præcepta quoque ex Veteri et Novo Testamento*

(a) Pag. 176.

(b) Pag. 166, edit. Paris. 1675.

(c) Pag. 348.

(d) Fol. 163.

(e) Labbeus in *Biblioth. Ms.*, p. 308.

(f) Habentur in ejus *Bibliothecae* part. III, tom. III, p. 453, sub n. 3761, hoc titulo: *Prudentii Tricassini Flores cl. Psalmorum*. Cellierius hos psalmarum Flores Psalterio ven. cardinalis Thomasi, Romae 1741 edito, tomo II, part. II, pag. 464, subditos fuisse ait; atque eidem tribuit *Instructionem pro iis qui ad sacros ordines promovendi sunt*; additque sub Pru-

A in usum et utilitatem publicam excerpta servari ms. in bibliotheca Petaviana, testis est laudatus toties Maguinus *Vindiciarum* priore parte, cap. 44 (c).

VI. *Poemata* quaedam et alios versus, quos ex ms. codice Evangeliorum Tricassinæ ejus Ecclesiae publicavit Nicolaus Camusatius in catalogo episcoporum Tricassinorum sive Trecensium (d), dum de nostro ageret. Quoddam horum carminum, ut in codice praedicto Evangeliorum legeretur ab eo scriptum, Gaspar Barthius illustrat lib. *Adversar.* XVII, cap. 11, hortatus Camusatium, et exoptans ut quae alia hujus nostri cum blattis hactenus rixantia haberet, publico non diutius invideret bono. Ab eodem habemus quoque.

VII. *Vitam beatæ Mauræ virginis Trecensis* (cajus Maurolycus, Felicius et Ferrarius in *Matyrologiis* meminere die 21 Septembris) prorsus oratione: quam idem Barthius vidit emendationibusque atque explanationibus nonnullis exornavit lib. XLIV *Adversar.*, cap. 49. Ob hanc, non propter *Annales*, de quibus non audierat Vossius, historicis annumeravit Prudentium lib. III, part. IV, de *Hist. Latin.*, cap. 4.

Servantur mss. in bibliotheca regis Galliarum (e) Prudentii cujusdam *Collectanea ex cl. psalmis*, quod non est alienum a nostri Prudentii more argumentum (f). Obiit diem suum Prudentius, ut ex Bertinianis *Annalibus* discimus, hujus sæculi anno sexagesimo primo.

Prudentii nomine citari *Pœnitentiæ canonem*, sive plurima quæ ad nos non pervenerunt. Fabricius *Bibl. med. et inf.*, tom. VI, pag. 49, *Tractatum Super ædificium*, sive: *Descriptionem domus Dei in Apocalypsi propositæ*; seu: *Commentarium in poema cui Prudentius (et subdit nescio quis) titulum ædificii præfixerat*, exstare ait in bibliotheca S. Martini Sagiensis (de Seez). Item Prudentii cujusdam librum de *Septem peccatis mortalibus et septem virtutibus oppositis*, inter mss. *Quedlimburgenses Eclari*; quem tamen scriptoris Prudentio recentioris esse censet.

SANCTI PRUDENTII

TRECENSIS EPISCOPI

EPISTOLA AD HINCMARUM ET PARDULUM

(Ex Bibliotheca veterum Patrum, sæc. IX, part. II.)

PRÆFATIO AUCTORIS.

Domnis prædicabilibus, doctrina et sanetitate D

• Rabanus Maurus in epistola ad Hinemarum hæc habet de sequenti opere: Nam Prudentius Tricassinæ civitatis episcopus, ad vos et ad Pardulum scribens, plura testimonia præteritorum Patrum in quaternionibus suis collegit, in quibus aliquando sensui nostro concordat, hoc est, ubi dicit peccati auctorem Deum non esse, nec aliquem ad peccandum compellere; præmium vero justis immensa gratia misericorditer tribuere, pœnam autem condignam iniquis pro malis eorum operibus juste reddere; quia *justus est Dominus in omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus suis (Psal. CXLIV)*. Sed quando dicit quod Deus sicut electos prædestinatione sua ad præmium æternum perducit, ita prædestinatione sua cogat peccatores in interitum ire, hoc mihi videtur in congregatione testimoniorum auctorum facere velle, ut credamus et confiteamur,

præstantibus, honorabiliter nominandis, HINCMARO et PARDULO pontificibus, PRUDENTIUS, Beatitudinis

juxta traditionem Gotteschalci, geminam esse prædestinationem: scilicet quod, sicut electos præsciendo et prædestinando Deus ducit ad vitam, ita reprobos præsciendo et prædestinando ducat ad pœnam. Sed quia hoc nusquam in Scripturis sacris ita mixtum positum inveni, ejus traditionibus assentire non acquiesco. Singillatim autem cunctis propositionibus ejus per singula loca respondere, et sententiis illis quas ipse ex multis libris congregavit, contrarias sententias apponere non me permittit infirmitas corporis, nec aegritudo senectutis.

Hæc Rabani censura in Prudentium paulo videtur acrior: neque enim ullibi Prudentius asserit, in sensu Gotteschalci, quod Deus sicut electos prædestinatione sua ad præmium æternum perducit, ita prædestinatione sua cogat peccatores in interitum ire. Nam quod habet Prudentius cap. 3: *Prædestinavi,*